103

1. Biskop D. Eiler Hagerups Betænkning om K. Ritualets Forbedring.
2. D. Joh. Stenbuch om d. samme.
3. D. Hagerups Circulair Skrev om Confirmationen.

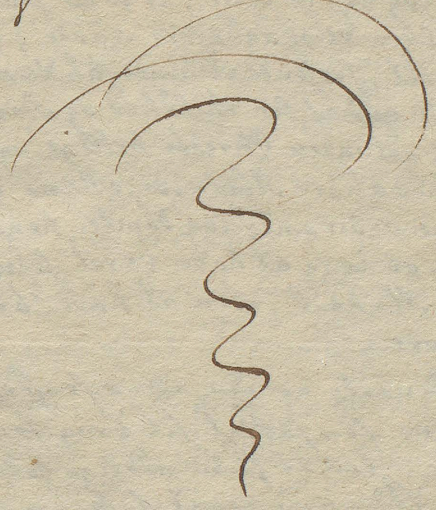
* * * *

U. B. BERGEN
Ms. 103

U. B. BERGEN
Ms. 103

Cyra finder.

1. Biskop D: Eiler Hagerup Bredenlunds Dansk-kirke Ritual, fra pag: 2-24.
2. Professor Stenbüsii Cogitationes om samen pag: 25 26.
3. Biskop Hagerup Circulair Skrivelse til Præsterskabet om Confirmationens Indstiftelse pag: 27.

Betænkninger
over
Den Danske Kirke-Ritual

Den Danske Ritual er af den Höjsalige Konge og Herre, Konge Christiano Tertio, Höj-Loflig i Ihukommelse Anno 1539 fra Odense, allerförst udgiven.

Den Höjsalige Konge har i sin Fordale ladet melde saaledes: Vi lode forsamle Höjlærde Mænd og Prædikanter i Dannemarks Rige og Hertugdömme, og befale dem, at de os skulle beskrive en Christelig Ordinantz, om hvilken vi os raadföre kunde; og da samme ordinantz blev os overandvordet, forsende vi hende til Værdige Fader D. Morten Luther, ved hvilken gud af sin Mildhed og Barmhiertighed i disse sidste tider har sendt igien Christi hellige og reene Evangelium; saa overseae hand med andre Höjlærde Mænd i den hellige Skrift i Wittenberg samme ordinantz, og dömte hende god og ret at være; at mand skal vide, os ikke at have været selvraadige eller fremfusende i denne Handel, men at have brugt saa mange og mer, gelige Tilhielpere. —

Denne ordinantz er den allerförste, som efter vor evangelisk Lær og maade er forfattet til brug for Menighederne i Danmark og Norge. Den er siden vidtløftig forøget. Den er den første, saavidt, som siden med nogen Tillæg er bekræftet af Konge Christiani Quinti Höjloflig Ihukommelse sidst udgangen Kirke-Ritual, hvilken paa vorres Kirke-Lov til denne dag.

Denne

Inur Høyst: Kongrs Christiani Tertii Christindrigr forfectighed,
Jr mangr forfarnefuldrigr Mænd Theologorum grundrigr flid, og Guds
Guds Mands D. Morten Luthers mnd sampt. Wittembergsk Theologorum
samtykke og Approbation har gjort for Authoritet hi Inur Ritual at
Gud altiders agtet for at vor god og sød, at Gud aldrig vr forfat eller
forandret, men at Gud vr conserveret, og mnd nogen tillæg rettr tiders
hes stand vdlofftigr forbedret.

Det vr sær vnyttrligt og grundigt Hvad widrr i Gud første omvendelse
forstaar Lovs salvnd: Cor. Dyrker forhandles her i Inur Ordinance. Det
vnne Hører Gud allermeste till, som vr, at vi vilde høre Guds Ord, som
og Evangelium vnderrigelig predikent, Dat vnderviser vnd vdrette,
Børn vnd opdrette, at de maae blive vdi Christo, de som vdi Christum
vnd Døbt, at Kirkens Tienere, Skolerne og Fattige kolde maae
forsørges: Daa sant vr vdi vor Ordinantz, mnd dermed sinne vi vor
Herres Jesu Christi Ordinance. Dette Hører hi Guds Ordinantz
og Skik, Hvilken vi vdi tale Vor, jo vi Hellre stal af nogen Mennisker
forkrenkes og vnderdrives. Vi bøyer Gnade at holde paa det vi dermed
maa blive vor Herre Jesu Christo tyligr, som samme Ordinantz haver
skikket og befalet sig hi dem, og os hi Saligheden. Vdinr det
Andet Stykke i dennr Ordinantz maa tales at vdrr vorde, forij dennj
maar Dommr dag forvdrn Guds forkommelse forvandles, vdi hvilket det
og saa Guds Tiænere som vr, Hvad vi have skikket om Exempler, Tid, Sted,
Tall, maader, Prosteindrr, Dang og Ceremonier, om Visitatz og Ordigr sam-
=menkomster: vdr vdrn Skellig Aarsage, og vi vnd nogen Vnderlig Hellighed
mening, men dend Tande Guds Ordinance hi kiende, at Gud maatte
dr bedder vnd bygge i Ydderlighed holdes, Hvilket saadant stal dennr Guds ord.
Inur tale vr dr Guddelig, grundig og opbyggelig, som Andre dor i agt tage
af mange som Lofer vdrn Fundrr om Ritualets Dager: Thi vnt Ritual
vdrn Liturgie vr saadan forordning som stadfester alle Guds indstiftede

Saligheds middels brug, og befaler dend ferd og ordentlighed, som skal bruges
her i Guds kommuni: Endskjønt vi, at dend brugen herimellem kand holdes.
Paadanne Riter og Ceremonier kaldes adiaphora, Indifferentia Mellemting, hvad
de indbyrdes ikke og i sig selv hverken ret eller forkert. De
holdes ikke blant Guds Tjenester, de forbinder ikke Samvittigheder med Absolute
Nødvendighed. Men dog have de sin grund i dend almindel. Guds befaling,
1 Corinth. 14. 40. at alle ting skal skee i Menighed: hvi opbyggelse nytter skikkelig
sed og ordentlighed. Derfor har dend Evangeliske kirke forstander paa saadan
Guds almindel befaling foranlediget kirke-Ceremonier at nedsætte, saa i talen,
barnedaab, nadver, gravitsker, brugen hvi at betyde noget Christeligt, hvi at
holde Guds ord, hvi at vække Gudelighed baand og hiertelyst; med hvilke de
Christne indbydes og opmuntres hvi ordets og Sacramenternes dyrebare brug.
Hvilke Ceremonier, som befindes indrettede hvi saadan fornemlig skikkelig ordens
og opbyggelse i Menigheder, de beholdes med god Samvittighed; de ikke antagne
uden tvang, med skin vall og Samtykke, de bør falde ikke dend tvang afskaffes,
hvi de ikke skin, at kand ikke skee hvi Menighedens opbyggelse, hvi god skik og
orden, om Menigheden skal miste dem, og skynes hvi andre.

Jeg minder at have læst i nogen anden kirke Rituals formale disse ord
L'experience nous apprend, que lorsque, sans une necessité evidente, on a fait
des changemens en des choses, qui avoient été établis après une mûre
deliberation, il s'en est ensuivi des inconveniens et plus grands, et en
plus grand nombre, que ne l'étoient ceux auquels on s'étoit proposé de
remedier. — Paa saadan fundament har jeg nytter mit beste begiffende i
denne skrift revideret nogen kirke-Ritual og annoteret nytter følgende, hvo
nytter min nedskrivelse tænker gjøres tienlig at ligge hi for opbyggelse,
god skik og orden at forøge.

pag 11. Lin: 12.

Hvorpaa følger Catechismi forklaring nytter Lovens som vel skal i agt tages.

Her maatte ligges hi

At saadan forklaring kunde med nødvendige forrevael holdes klarligen befaa,
vens; med bibelsker Sprog, stadfestes hi trost og Gudelige pligter andenvises.

pag 11. Lin 17

Forklaring paa dette Artikelen. —

At baade Materier og Talemaade der skuer overeens med D. Uforandrede Augsburgiske Confession og Lutheri Liden Catechismo, at de ret troelige Lærere og vel kand forstaar det som Lærer, og at Tilhørerne rundeligt kand vide hvad Lærdom, undervisning, trøst, etc:

Pag. 4. Lin 6.

Hr Lunds Liglegger

Lie dend rette Huller Profeterer flittig skrive deres Predikener, forvare dem strax fremdeles nu og anden Predikener for Øiet, som anbefales at forøge dem, rette dem, Approbere, eller Corrigere dem, hvar fand Visiterer

Pag 5. Lin 7.

Ellers forholdes med slige Ugr-Predikemaar-

Hr med Liller og lie rette taler der dette

Om det ikke var lie Ritualets forbedring at anbefale dend salige Liberske Christne opbygning, bog for bog, Capitel for Capitel som at rigtigt styres af dend publique Guds Dyrkelse.

Jeg minner Jo. lie det har altid været Evangelisk i Christne Predikener baade i det Gamle og Nye Testamentes tider.

Lie dend rette var fornøden, at der blev forfattet over hver Capitel i dend gandske Liberl først, Capitulets indhold rigtig explicieret. Derefter dem opbyggelig betragtning, som angaaer samme Capitels indhold lie poenitence Tror og gode gierninger. Hvilket dem forfatning kand blive lie dem Bog for sig selv oplagt. omtrent paa saadan maade som Osterwalds Betragtninger over Skriften.

Paa alle ons dage og Ugr-dage i Kiøbstæderne kand Predikanten undertiden først og dog dend første tid anvende paa at oplæse af Liblen i stedet ordne vogter Capitler, og hver heret Capitel oplæses af dend anden forfatter bog dend sammesteds indhold og betragtning. Paa søndage efter nogen anden Predikener. Uden paa Landet kunde Skolemesterne i alle Sogne, hvor de sig befinder, og i alle Forsamlinger lie Catechizering oplæse Capitler af Liblen, med sin indhold og betragtning: samt og Lade de Unge lære dem ud af det Capitel, som næste Søndag skal forklares for Skolemesteren. Paa Lunder og Søndage hvor tid og sted tillader med Ugedages eller Helligdages Lærer-timer skal

Lader saadan Bibelens oplysning vorde i Vore Skiolt tagende Laad Hos Præsten og Degnen, hvorledis saadant ved rette Herr Præstis og Skolemesters Ungdom lærer Land.

Pag 63.

Om Exorcismo ved Daabens Ritus.

Vor Christen Kirke har altid fra begyndelsen befolt Børnene Daaben: og Maaden. 1. for at Børn ved Daaben Synds Forladelse, ved Hellig Aands Kraft, og Børnene Arvesynden bortvendes, Himlens Rige vindes, fra Helvedes Mørkheds magt Børn Lys Børnene ved Jesum Christum. 2. for at Børn Daabens Kraft, at Børn Udskilles af Satans Rige, overføres i Guds Rige, og giør os till Børn Hellig Aands Bolig, Naar vi Dåbes Nadre, Døves og Hellig Aands, da bekiendes Børn Vorres Aand i Sinde Nafn at vidne og Sandhed ofver os at offentlig.

Vel da nogen siger, at det er dog en haard Talemaade Skrifften paa mange Steder sig. Da Herren Christus brugte Børn Sinde Talemaader i Sammen Mening Luc: 11. V. 24 Det er en stor Feil, at nogen Steder sig paa det som er got og ret i sig selv, Den Herre har Lagt vores Alvorlig at tale Guds for saa stor Velgierning, Børn Hellig Aand ved Daabens Tienste udrette, at Himlens magt maa Herre, Verden Børn Hellig Aand ved Daabens Tienste udrette, at Himlens magt maa Herre, Verden

Vel nogen siger: at det var nødvendig, at Børn Sinde Børdom om Daabens Kraft, som ved Exorcismum skeer, blev ved andre ord forklaret og vidnet

Da Svare: at Børn Kristne Kirke har vel Overskrifft, at Sinde Laad Børn Ceremonie rette og Børnes formaldet ved Børn befalt, eller Laad Herre rette Vidnes Skrifft. Og Laad ordene rette Meninger og Børdommen ere Brugt saligt og nødtørftig, som paaminder om Børn Medfødte Vanhellighed i Synd og Satans Rige: Hvorfor som Guds Naade, som befeler: Daabt og Troer de som Har Lært vidne Børdom, og ungdet Daabens Kraft vel at igiennemfare og saliggiøre, de Har Lyst til Exorcismi ord som Ugudelige, Børn vi nødvendelig Eller afskaffe, Derfor Har vor Kirke befalt ordene ligge Børn Lage og Daabs Lyst i sin Skrifft. Børn Sinde Skrifft, Børres vig med Bør Ser Herre

Judre Christus maae Sunde vidne Ers.

D. 121

Herr Salve om Dem, som første gang vilde gaae til Guds Sacramente.

Paa det at saadanne unge mennesker forfriskning og opbyggelse kand antages blandt Communicanternes tall, da bør de forinden at de optages i kirkerne maatte examineres: unde Gud og andagt vrides paa alle om deres Daab og Daabes pagt, som og om det høyeverdige Guds Sacramentes dilagtighed. Hvorom maatte da nu seperat Articul skrives i Ritualet saaledes.

IV. Capitel.

Om Skriftemaal og Afløsning

Artic:

Om dem som første gang vilde gaae til Herrens Bord.

Præsterne paa Landet skulle tvende gange om Aaret naae Sognekirke, undersøge af deres Ungdom saa mange som ere komne til skikelig alder og tilstrekkelig oplysning, at de til Herrens Bord skulle antagne: Ligesom i Kiøbstæderne kand det ske hver om Aaret naar kvodtryste undkræfter.

Her kalle næste Søndag forend Lysse til at forestille dem, at følgende Prædikendage i agre, som er Maandag Onsdag paa Landet, og Onsdags Prædikendag i Kiøbstæderne vorder saa mange Unge Mennisker samtskikelder for at giøre rede for deres Daab og Daabes Lofter: for at erfare og forstaae unde ergen Mund det samme, som deres Fadderne paa deres Vegne har lovet for dem i Daabene: og saaledes selv paatage sig at holde Daabens Pagt med Guds Bistand, hvorpaa de skall antages til Herrens Nadverrs dilagtighed.

Thi ville Forældre og Fadderne være tilstede, unde Gudel. andagt saadant at anhøre, og unde andegtig Gud at forsikre disse unge for, at de til Nadverrs i Naadens pagt, forblive i Kristi Daanhud, forkrænnis i dend hi Aands Ahirdom, tilvokse i det gode, som er begyndt i dem, og bevares til straf ligt til vor Herrens Christi Dag.

Paa dend bemeldte Dag møder de Unge i Kirken og stilles i sammenlig stad i Choret. De tiltales paa sedvanlig maade begyndes, naar Præsten gaar af Prædikestolen i stemmes dend Psalme

Vil Herren krigt dend Daar Bud etc

7. Naar Børnene kommer til Kirken for Alteret, og begynder nu Børne Lærdom at lære de Unge om Daaben og Herrens Sacramentes Nøttighed og Værdighed opmuntrende dem til gudelig andagt med Børnelærdom Herrens Ord, hvorfor de nu skal undtages, naar de først for Guds Christen Menighed har givet nøye prøve paa deres Christelige Forstand og Guds saliggiørende Lærdom

Derpaa bliver de Unge paa saadan maade

1. Hvad er dit Navn? Svar: N. N.

2. Hvo gav dig dette Navn? Svar: Mine Fadder, som bragte mig til Daaben, dem hvor jeg blev nu kom paa Christi Legeme, ret Guds Barn og nu Arving til Himmerig

3. Hvad bekiender Eder Fadderne paa Eder Vegne? Svar: De bekiender paa mine Vegne 1. at jeg skall tro paa Gud efter de Tre Troes Artikler 3. At jeg paa Gud skal tro vel, vorde døbt, og bør mit Ærend aller dage til mit Liv ende.

4. Hvorfor er du at du er forbunden at holde det, som de paa dine Vegne da lovede? Svar: Jo for aandelig jeg med Guds Hielp og Bistand vil holde det. Jeg tackker min Himmelske Fader som mig Daab har mig antaget til Børn til Salighed. Jeg tilbeder Gud med Jesum Christum at sende Aandelig Hielper mig at blive derved til mit Livs ende.

5. Lær da og dine Troes Artikler? Svar: Jeg Troer paa Gud etc

6. Hvad mener du med disse Artikler? Svar: Jeg mener derfor at alle min Lidelse, Fortrøstning, Lydighed og Tjenerskab er til Gud Fader, som af sin blotte Barmhiertighed for Søn skyld mig og alle Ting, alle mine Lidelse, Fortrøstning Lydighed og Tjenerskab er til Gud Søn som af sin blotte Barmhiertighed for Jesu skyld mig og alle Mester. At alle mine Lidelse og Fortrøstning, Lydighed og Tjenerskab er til Gud den Hellig Aand, som af sin blotte Barmhiertighed for Jesu skyld mig og alle dem som er Lemmer af Jesu Menighed.

7. Hvorefter skal du agte Gud? Svar: Efter de 10 Guds ord

8. Lær dem op? Svar: Du skal ere for Fremmede Guder etc

9. Hvad er din pligt mod Gud? Svar: Det er min pligt at tro paa Gud og elske, at frygte for Gud, tiene, at tilbede Gud efter hans Guds Tilstelse, at

10. Hvad er din pligt mod Gud? Svar: Det er min pligt at tro paa Gud og elske, at frygte for Gud, tiene, at tilbede Gud efter hans Guds Tilstelse, at

af gandske Vidle, og af all Kraft.

10. Hvad lærer Du af disse Ord: Du skal elske Herren din Gud af hele dit Hjerte, af hele din Sjæl, af alle dine Kræfter, og af all din Tanke? Dv. Min pligt mod Gud og min Næste.

11. Hvad er din pligt mod din Næste? Dv. at elske ham, som mig vilde, at de skulde gjøre mod andre, ligesom jeg vilde, at de, skulde gjøre mod mig: at ære, adlyde, elske mine Fader og Moder: at ære og adlyde min Konge og all øvrighed: at skade ingen med ord eller gjerninger: at vise barmhjertighed mod alle nødlidende: at leve kydsk, dydelig, maadelig: at holde min Haand fra all slags Tyverie: at arbeide trolig i mit Kald: at tale sandhed og vare min Næste fra Løgn, ond Snak og Bagtale: at leve ydmyg, fredelig, rolig, at tvinge all ond begjærlighed.

12. Kand du gjøre saadant af din egen Kræft? Dv. Nej, jeg skal tilbede Gud om sin Naade, som at gjøde mig og i mig skal udrette.

13 Kors Tegnet? Dv: Fader vor etc

14 Hvad forlanger du i denne Bøn? Dv: jeg ønsker min Herre Gud himlske Fader, som giver os alt got, at hand ikke af Naade for Jesu Kristi skyld vil hjelpe mig til barn til at tænke sig, til at tjene sig, til at tvinge og adlyde sig: at ske vil forsørge mit legeme, at hand vil skee mig eller min hjendes Vrøst, at ske vil regjere mig til kierlighed og skyldighed, at ske vil forsee mig fra all legemlig og Sjælelig Farr, at hand vil vende mig fra denne ewige Død og forsikre mig ved til det ewige Liv. Hvilket alting troer at Gud mig give vil for sin naadige Faders af barmhjertighed for Jesu Christi skyld.

15 Hvor mange Sacramenter har Kristi indstiftet i sin Kirke? Dv: Tre. Daabens og Nadverens Sacramente.

16. Hvoraf er Naar ved Sacramente? Svar af 2 slags materier: den jordiske og den himlske. Vaa er Vandet den jordiske Materie i Daaben og er det den ene Trostning Guds navn er den himlske. Vaa er Brød og Vin den jordiske Materie i Nadveren og Jesu Legemet og Blodet den himlske.

17 Hvad Embede af Dåbte Menniskene? Dv: Daglig Poenitentze, hvorved de forstaar sig selv, og Troen den gamle Adam for vinde og vinder. Derved Troen, som holder sig Fuldelig til Guds ord og Naadestolen, hvorved de samme Menniske Daglig opkommer.

18. Hvad got giver os ved Daaben? Dv: Naar den Tvende Tvinge Guds Navn Leggros paa

9. Da er vnd Trenghingr Gud sielfuer, som andtager os til sin Lørn, forlader os all vor synder straf, frier os fra Dødn og Diævelen, og giører os ett Dørgn lig til nu ovrendt.

19. Hvor for er vi Kaldr: Sacramente vndfangne? Dr. Fordi vnn dvig Jesu Christi os Gsti Død og till vnn, syndsforladelse tilbgrnelse af alle de Velligger, som hand vnn sin Død og Blod vdgydelse har till os forfyndt.

20. Hvad kræves af dem som vil bruge Kaldr: Sacramente? Dr. at de skall prøve sig selff, om de sandelig forbrydse Dnds Lørgn synder, om de har vnn Trennde Tror, som tilbgrner sig alle Gnds Naadr Løfter fuindelig J.J. Gsti Stiernistr, hvis liidelse og Død paa sin Vegne vdstaaen de sig tar Trennerlig Trøster: Om de er ret till sinds vnd vgn Gudr at afstaar, fra alle Løster, og at Trøe Kierligen vnd alle Næsten sin Tror.

21 Will du da nu for Gnds Allerhelligste aufsyn og for Hans Hellige Mne, vigsyd staaelse og paa lagr dig det samme Hellige Løfte, som din Saadner giorde paa din Vegne i Daaben? Dr. Ja jg will, jeg vil forbinder mig forpligter mig till at forsage Trennerdelse alle Diævelens gierninger med Dagli poenitence, og at Tror paa hvad sandr Trøe Trøgr Gud, Fader, Søn og Hellig Aand. I hvis Løfte og paa hvis Tror will jg Tror og Før. Gud for, Trøer mig dertill sin H: Aands naadr, Kraft og Bistand forvnderstvnn Herrer Jesum Christum. Amen.

Naar Confessor saaledis har spurt, da Confirmerer de alle for alteret og knæstrugior deris Kalder og bøn over dem.

Hvorpaa i har nu giont hvis Løfte, da i forsaabning at Herrsther will holde det samme for Gnds Ansigt, som nu er skeet hertill, saa andtager jeg Eder nu i de Voxne Communes tall og giver Eder frimod at komme til Herrens Bord.

Hvad allmegtigste Gud N: Herrens J: Gsti Fader, som ved Daaben har igiennfød disse sine Tienere ved Vand og H: Aand, og har forlødt dem alle hvis Synder forbarmer sig nu hrmedelst over dem og bestrømer dem som sine Tienere i hvad salegr Igiennforelse og forynnelse Aand at de hvad forblifver hvndelig: at de dagli Voxer i Aandel: Hvordom at de dagli stadfæstes i Gds salige Naadr og blifr hvndelig salige ved N: Herrer Jesum Gsum Amen

Lærer os alle kiendelses Ord:

O! all Naadens Gud, som udretter i os baade at ville og at giøre saadanne Ting, som
ere gode og behagelige for dit ansigte, Vi dig Naadeligen at ansee vore
Sou, Aand og paa Aander stedse gienfødelse giøre over disse dine Tienere! Lad din
Faderlige Haand stedse gøre over dem, at Fadskabe og forsee dem Guddommelige
Gunst og Kierlighed. Lad din gode Aand stedse vøre med dem, lære og raade dem,
trøste og opbygge dem, styre og regiere deres hiertre og deres Tancker till at holde
sit Naadens Ord, till at adlyde dit ord till at overvinde alle Fiendelues Lyster, till
at tiene i alle Christelige Dyder, till at taale alle Kiedens gienvordigheder, og endelig till
at erlange det dig lyse Abel Crantz og Cone ved vor Herre Jesum Christum Amen.

Jnd Deres Tunge Gud, Fader, Søn og hellig Aands Velsignelse vøre over
Eder, og forblive hos Eder alle fra nu og till Evig tid Amen.

Gaar hen i Fred i Jesu Navn Amen

Da singer de Salmen

Alle ere os Gud Christendelig. Eller

Den Herre som døer og bliver Død.

11 Artic:

Om Sand Christelig Skriftemaal og Afløsning

Der som nøie vilde bruge det Hellige Naadens Sacramente, skulle dagen tilforen
som mange Stæder som Tiden tand, eller og naar det for Faderens Øvrighed og andre
Christelige Aarsager ikke Tiden tand dagen tilforen, da samme dag for middagen ind skulle
og for Præsten i Skriftestolen, bekiende deres Synder for Gud og begiære om Afløsning i
Den som har noget synderligt billigen at iagttage, de skulle gaae till Præsten
nogle dage tilforen at lade bemeldte sine deres Tanke Gaade, og i tide
raade deres Vanskelighed af Guds ord.

Naar de saa ville Christne skulle de i sand Tro gienfødelse stemme, og saasom
for Gud regne ansees som ere gienfødte ved Troen for Børn for Gud, saa
vilde de giøre deres Skriftemaal, og begiære Afløsning.

Jngen Præst maa uden foregaaende Mundtlig bekiendelse, som skal gaae
giøre sin Herre vitterlig, Tro og bedrøvet Hiertelig sig for Gud at skiefte nogen Gudernes
Gaadens Afløse, uden saadan Mundtlig bekiendelse begiæres Afløsning.

Till Exempel maa Præsterne skall allevorlegen følge Formen ord pag 246. at sige Du for mange paa engang, skal Præsten at sige paa engang, ligesom Præsten siger, at pag 249 Confitenterne holder de paa vor Side Præsten at Gud vil være dem naadig og barmhiertig.

NB. Saa følger nu efter en forandret Gud gifter Articel igjennem.

NB. Jeg finder, og ville vi saa der holde paa for, at disse vore Kirker Ritual formaa ikke blive uforandret efter disse 1. at Communicantes skal komme gaar til Døbefonten. 2. at de som gaar til Døbefonten skal faa Absolution. 3. at Absolutionens form bliver Absolut og ikke Conditionel.

For disse Tider i for ville jeg anføre nogle faa Ting grund og Vanskeligheder.

Først mener jeg, det er got og ret at Communicantes skal komme gaar til Døbefonten, dj, Døbefonten, Gud Almægtig af Gud Almægtig Kirkens Enighed for sin gode gavnlige Ting og nødvendighed for at hiælpe dem som komme til Daabe.

Nu har Gud Aanden Kirken erfaret, at saa ofte nogen er saa skuldkommen i sin Onde Kraft, ja de første ere fødte ofte eller aldrig saa stærke i Troen, at de for Døbefonten Hielp, som findes ved Døbefonten. Derimod ere de første Menniger, Fødtes Børn saa ulærde og ubevægede, saa Uvorlige og Ustadige, saa Usmage og Uopmærksomme, at de maa hielpes med Døbefonten; saa Fornuft og Vederen skall ikke nyttes slet saades gudfrygtelig og slet Christendom af alt Formegt nødvendig gjøres: Derfor har Kirken vedtaget gladelig at beholde Døbefonten, at forbinde Daaben paa denne Communions Tid med Ordet Gud at forrette det, som ellers dog dermed er af Gud befalet at gjøres, og Gud gjøres af os paa Guds Tid os got gjøres. At det som ved Døbefonten forrettes er af Gud og Kirken befalet og er absolut formedelst Hans Saligheds Skyld at det skall ske forrettes paa saadan Tid, paa saadan Sted og paa saadan Maade, det er ikke Kirkens Enighed anordnet Gud anordning er god og har Magt Autoritet: Mit Argumenter saa:

Hvad som er bruget af Gud Kirken baade in V. et N. T.to det er en god, gudelig Ting, som ikke bør at afskaffes. Men at Daaben eller sig for sin Ord at forkynde sin synding Tilgivelse og Forsagelse troe, det er brugt baade in Vet N. T.to Ergo Gud det ikke mugen Lovligt og Skikkeligt afskaffes. ——

Hvad som nu nyttigt baade for Troste og Tilhørere, det er vnu god Gudelig Skik, som vder bør Lastre eller afskaffes: Hvem Skriftestol, er nyttig for Troste at høre Communicanter, at vnderrette, paamvnde, trøste og raade vnu Sære i sær Hvortill eller vdi vdgu god erbiedighed stedes. Vnder nyttig for Tilhørere, at de bekiende sin gudvyrdighed for Gud, bvedgre med vnnere till Bodse, opmuntres i Troe, og faar Troen gode forvarsning ved Guds hyendrøge afløsning. Ergo kand det vder vel billigis Lastre og afskaffes.

Hvad Vnu vndretning, som aabenbaar Skiller os at vder afskille fra Pabstens Vildfarelser, Vnder god og Gudelig, som vder bør Lastre eller afskaffes: Vnu Skriftestolens vndretning viser aabenbaar, at vi vder afskille fra Donatister, Novatianers og Calvinianers Vildfarelser, saa det bekiender vdi vnnere Creds: Ergo kand Vnder vndretning vder vel billigis Lastre eller afskaffes.

Hvad som strider baade mod Troen og Kierligheden, det maa vder giøres: Vnu at afskaffe Skriftestolens Brug, det strider mod Troen, thi vi aller vnderviste, at der er intet i Guds gandske Ritualets Articel om Skriftestol, som strider mod Guds ord, som jo har bifald af Guds ord, som for vnd god Vanvnnenhed af Herren og Tilhørere bekræftes det strider mod Kierligheden, naar de Vbodelige forsages Gvdes Bord og saa vngen hielp bekommer Vnnige fredens skyld derved: Ergo bør saadan afskaffelse billigen vder hellades.

For det Andet tencker Jeg, Det er got og Skal at der som gaar til Skrifte, faar Absolution. Det bør vder vden Skriftestolens Brug vdenn afløsning. Afløsningen bør vder afskaffes og Skriftestolen dog blive vedligeholdt. Det har vor Augsburger Confession lenge; Vnd private Absolution skall beholdes i Vnnugfredens. Hvorvnd Lægmen skiller vder at vnderskrive, vdenn til dem, som ere prøvede og Absolverede. Vor Skyld vnderviises klarlig, at de bekiende Synder for Præst paa Guds, fordi Gud er Guds røst, og vdsiger efter Guds befalning. Item, at befolde Skriftemaal Mest for afløsningens Skyld, hvilken er Guds vngt ord, som tilsiger vnsere i sær efter Guds befalning af Embedets magt og Myndighed: Hvorfore det skiller vder vgudeligt, at lege privat Absolution af sig selv. Vor Lastre Vnd, de forstaar vder fredshends forladelse vi; vder heller hvad Præsterne Embedets magt er. Vor siger, at Præsterne maa tilgaves vnder det Skriftes Condition, forvnd Gud afsiger saadan dom: De siger slet intet, thi afløsningen bekiender en Guddomme Velsignelse og Naade, det er ingen Lov eller dom. Præsterne har magt og er befalede at forlade Synd, men de vder vder befalede at vnder tvilige Synder og Skulle bekiende.

Dette er den Augsburgske Bekiendelses Ordom, saa længe vi staar med magt hos os, da bør Præsterne icke spørge i sin Evangeliske brug, naar Absolutionen tages derfra. Der nogen siger: Jeg vil ingenlunde have Præsterne at skulle nu Absolutionen maa afstaaes: da siger den Augsburgske Confession og talder bedragelig. Jeg for min part maa sige med Luthero, Jeg bruger Præsterne og vil icke miste den allerringeste Absolutionen, skyld for Guds skyld.

For det Tredie lemper Jeg, at der sker og rent at Absolutionens form bliver paabudet: hvorpaa Præsten omfinder med haanden paalegges i den gamle Præstelighed haver tilsiget saa alle hans synder forladelse i den Allerhøyeste: der med vilkor omfød gjør sand poenitence, som vender sig og kast sluttning

Alt dette er vel sagt, og kand icke blive vidt om det sidste andre steds, hvilket paa nyttefølgende maade oplyses og bruges.

Naar Absolutionen forkyndes, da er der vilkor paa Mesters Side, om sig: bekiender den: Men der er nogen vilkor paa Guds Side, at Gud Absolute giver og offererer den, naar vi Mester vil annamme Absolution sig hiemmer, da for sikres vi sider saadan vilkaar om begangne synder forkyndes, om der er tvær hiemme Christi forkynnelse, om der er forsatt hiemme Ordning. Disse vilkor forderer nu Præster-Kaldet med flid af hver person og søger at opvække dem indtil det tegner sig og forfirrer.

Nemlig naar Gud giver og offererer pardon, absolution og Naade, da er der fra Guds Side indtil vilkor nyttende, alle vilkor ere opfyldt ved Verchen Jesum Christum. Gud giver frit, uforskyldt af blodig Naade alle salige Guds Velgierninger, uden vi Mennisker tvær, eller ider. Men de samme Velgierninger Gud gaver os, de medbringes af os, de viger fra os og forspildes af os, om vi synder vedvarende. ——

Derfor, naar nu Præst i Guds sted og paa Christi vegne skal bekiende Naade Mederne da maae de altid i Absolute ord bekiendes, paa det Naadens rette Naadens middel, hvor der fra Mesters Side forordnes dette vilkor forsages du Jesu Christ? Troer du paa Gud? Men naar Præsten i Guds sted og paa Christi vegne dømer, da skeer det ikke med synder eller vilkorlige ord, men i Absolute:

Jeg Zøber dig. Dansagnu er sjr, sordi Gud af blodr naadr vdru Villor Far
Forskrivt alting i Daaben. Hvnu vi troor ellor ikke, saa er Dog Vnd Forr=hunga
Gud tilstede i Daaban, og hvo sin Vnde skyldr forladelse: Hvnu naar
Mand paa sin Vnde Far ikke Troun, da misbrugis Guds Daab, og Vnds Velsignelse
forspildis. Daa er Vadrums Sacramente ont Naadr middel, hvor ved vra
Mstrus Vnde forordnis vnder Villor, at troe Christi ord, at forkynde Christi Død,
at prøve sig selv, at Far det vnder Forskiøn klodr. Hvnu naar Jesu Troe i
Vnd og paa Christi Vrgun stall vdvise Sacramentet, da skeer det ikke vnd ovskru
dis ellor villorlig ord, vnn i Absolute: Tager æder, det er mit Legeme, som
gives for Eder: Dansagnu er sjr, sordi Gud af blodr Naadr vdru Villor Far
indstiftet alting i Sacramentet. Hvnu vi troor ellor ikke, saa er Christi Legnur
og Blod givet for os alle Vnde forladelse, og er tilstede i Sacramentet for alle som
det vill annamme. Hvnu naar Mstre paa sin Vnde Far ikke Troun, da misbrugis
Kristi Legnur og Blod, og det Vellgierningen forspildis. Daa er absolutionen ont
Naadr Middel, hvor ved forordnis vra Mstrus Vnde angrebet Ofr troende
Sjle og omvendt Sjle. Daadan Villor Ordens og vnd storre Skiøn forfoldis ont
Skriftbarn, som Ritualet vdvisig vforstig forskrifver og Forfalder. Hvnu naar Jesu Troe
i Guds Vnd og paa Christi Vrgun stall absolvere da skeer det ikke vnd ovskrudes
ellor Villorlord, vnn i Absolute. Jeg paa Guds vegne tilsiger dig Dansagnu
er sjr, sordi Gud af blodr Naadr vdru Villor Far stafftet absolution, og Befalet at
forkynde vnd. Hvnu vi troor ellor ikke, saa er Gud tilstede, og ved Evangelium gi-
ver sjnde forladelse: ved absolutionis ord vdsiendis Gud absolution= Hvnu naar Mstre
paa sin Vnde Far Ø troun, da misbrugis og forspildis absolutionen:

Vnnr Lærdom er rigtig, sast og god, saaledis Far vorr Forfadre og Forskedre,
som hvnor Ritualet, lært vnnstrunligen og vi bør bevare vnd saunr Lærdom som vrn
god, Gudelig og Evangelisk Lærdom.

Hvilken absolutionis som skeer ved vnskyldis ellor Conditionelle ord, vnd
bydis os at tvile paa absolution; vnd kand ikke stige for troun; vnd vor Gud
Verden vnder vnden absolution paa Guds Vrgun, den vi bør vnd ikke approbere.

Det er sast, at Guds Ord ved alle Naadr middels fuldkommelig Far villet stadfest
og stillegnet vnnskyld i sin sine Naadr Midler, at det som i Evangelio forkyndis skall
skall ved saadanne vnskyldt vndlan bekiendelse, vnderdanighed og tillegnes tvile nuskyld
vorvildighed. Saa det at troende afmagt som vrsager af det Allmindelige Evangelii Ord

Dends Tilsagn til mennisker Gud sig, skall de Hellige Aand bruge med de mundtlige Ord Midler til at bringe sin Naade til Verkning, og tilegne sig Absolut den Gudd hellige Naade til menniskers Retfærdighed, Liv og Salighed.

Nu er Absolutionen ligesaa mundtlig af Gud indstiftet Naade Middel, som Daaben og Nadveren. Matth. 16. 19 cf. 18. 18. cf. Joh. 20. 23. Dends Nytte og Virkning er det selfsamme som Sacramenternes: Jf: at tage den Allermindste Naade Gaver den Hellige Aand og Guds Forladelse, og tilegne den til sit eget hvert individuum i Særdeleshed. Derfor naar Absolutionens ord mundtlig forkyndes og tilegnes, saa er det samme som i Sacramenternes Naade. Daa vist og saa Absolut, som vi Døbes i Guds Hellige Treenighed Navn, til forsikring at vi Døbes ikke af Mennesker men af Gud selv: vi Døbes ikke i Guds Naade til nogen Middel ikke os, men af blodig Daab Kraft Kjød. Ligesaa vist og saa Absolut afløses vi i Guds Hellige Treenighed Navn, til forsikring, at vi afløses ikke af Mennesker, men af Gud selv, vi afløses ikke i Guds Naade til nogen Middel i os, men af blodig Daab og Barmhjertighed Kraft Kjød.

Saaledes var Nathans Absolution til David absolut uden ord, end ellers Middel 2 Sam: 12. Saaledes var Christi Absolution til Guds Børn Døbrudur Absolut og uden Middel Matth. 9 Saaledes er vor Rituals Absolution fat rigtig, absolut og uden Middel, at Guds Land tilegner sig Guds ord Hellig ritter Guds befaling indsigne, og vi bør tror paa Guds, saa vore ord Gra sin mennesken. Ritualet paa tilstrækkelig maade befaler Christen at undervise menigheden i Christi Tolen om sjuderne Omvendelighed og Bod, om Evangelii trøst og om Livets forbedring. Naar Guds Christne da Gra sin Guds saadant bekjender og forsør Gra, da skall Christi Faderen i Guds Ord og paa dette vegne forkynde Absolution med absolute ord, at menigheden, Gud ham det Land tror derpaa, at menigheden tror af saadan tilsagn til Syndernes Forladelse.

Ingen Articul i vor Rituale Land vor Bøger og bestemt Religion for fattet end denne om Christelig Skriftemaal og Absolution, derfor den maa ikke uden Landets eller Billigen forandres.

Jmd i Ritualet forreskrefne Absolutions formular saa lyder grund
Ord, nemlig. Jeg paa Guds og mit Embeders vegne, tilsiger
jeg og kundgiør for alle mine kiære Tilhørere i Menighedens mit
Embede er befalet i Jesu sted, Jeg siger i Guds ord og befaling, og Gud
med mit Embede alle saa Jesu Evangelium udsagt og forkyndt Jeg er ren
af mine synder eller af nogen Mands magt at jeg dette udsiger, men det er af
Gud og Christo anbefalet og betroet till mit Embede. Med min Tjeneste
forrettes Guds og Christi Arbeide. Der maae endelig staae i afløsningens form
nøiere hvis Ordre saadant skeer, paa hvis vegne saadant forkyndes. Jeg tilsiger
Synds forladelse, det er befalet Luc: 24. Jeg giver saadan afløsning, af Evangelium
og Døbe-Pagtens tilladelse. Ved denne tilsigelse afløses du ved denne for Gud
dette tilsigelse jeg Evangelii maade skeer. Dette er giver Erlig, visser og fast af
Christi ord og befaling, ved den hellig Aands kraft som ved denne tilsigelse
arbeider i Ordet, giver kraft at tilegne sig det som tilsiges, og gleder den
med forsikring. Jeg tilsiger Eder i den Person, som i Christenhed har
bekiendt sig over Synd og tror til Christum i sær Eder at afløsning og tilsagt
forbedring, derpaa tilsiger jeg Eder. Efterdi I saaledes Eder saaledes, som
dend der har dend fornødne Vilkor, skeer saa Conditionered, saa er i kraft af
dem af K: Hyrde Afløsningen maade, saa lander jeg Eder ret det, som Gud
har tilsagt Eder. Jeg tilsiger Eder i Navn Guds Faders, Søns og Hellig
Aands. Naar der befales Luc: 24. at forkynde Synds forladelse i Jesu
Navn, da skall det skee i Treenigen Guds Navn. Ligesom Apostler sigres
at døbe i Jesu Navn Act II. 38. cf X. 48 naar deres daabe skeer i
Treenigen Guds Navn.

Afløsningen skeer i Christi Navn og i den Treenigen Guds Navn med alle
ender, fordi den skeer efter Christi og den Treenigen Guds befaling
fordi den skeer i Christi sted, og i den Treenigen Guds sted. fordi
den skeer i kraft af Christi Forbindelse og i den Treenigen Guds
maade. fordi den skeer paa Aabenbar Befaling om Jesu og Treenigen Guds
nærværelse til Christi Forbindelse, at Jesu og Treenigen Guds
Ords, Daabs, og Nøgles for afløsningen.

Alle Evangelii Tiennere har fuld ret og Myndighed efter given Befalning i Christi Navn og i Navn Gud Faders Søns og Hellig Aands Navn, at lære dem Troende og Bekiendere deris Synder forladelse Christi og Hans Troe Tienere Gud vil med deres Tieneste udrette det som Han har Lovet, vill holde det gyldigt i Himlene, hvad Hands Tienere i sit Navn, paa sin Befaling i sit Ord forrette, saa at alle Dem der Troe deres at de Troendes og Bekiendes Skall ved Absolutionens ord faae rum fuld Synds forladelse: alt Dem der Troende, at Christus og Hans Troe Tienere Gud skal af alle Afgudiske Mørke rette Troe, Hiertro, Bekiendelse og Himmelsk Salighed.

Alt saa bør de ingenlunde at Høre eller agte de som Lærer denne Absolutions form, som Gudes Hellige Skrifts Misbrug, og som nu Synd mod det andet Bud. Dersom det var sandt, da burde Hand ikke at Lære. Men da det er Hand ufuldkommelig Skrifts bekiendelse paa de oplyste Gud Mand som har forfattet Hand, paa de Gudes Skrifts Bøger som have Approberet Hand, og paa saa mange Andægtige Øyne, som nu for længst og gilde har brugt Hand, da Laabre vi, at Gud bestiemmer Hand, saa at Hand bliver Hørt og Efterkommet som Skrifts Tiil Velsignet brug i Vor Menighed.

pag 151

III Artic:

Om Aabenbare Skriftemaal og Absolution

De som Saaledes skulle Absolveres

Hvor at maatte begges Tiil

De som saaledes skulle Absolveres ere de som efter Loven 2 Bog 5 C: 17 Art: har bekiendt a) Utroskab. b) Mandedrab. c) Tyverie. d) Mened e) andre Aabenbarlige Laster: skulle de oprigtes i Lovens følgende 24 Art: Af Øvrigheden, Skiøndetkierer, g) Almuen. h) Skiendt-præster. i) Voldsmand k) allermest Guds Ords foragter l) de som nu skulde dig over Skelt Aar fra Aadvarens Sacramente. m) de som skulde Døre for Dag de har vendt Tiil Absol: v: Sacramentet. n) de som paa Søndage ud-lappes Drik Tiil overflod o) de som paa saadan Dage skulde Døre Dum.

Hvo som for saadanne Laster end[e]s overbrøder, skl. straf afholder og excluderes fra Gud[s] hvis adgang til aflösning og Sacramentet forvi[d]t haver eller hvo nu ved saadan Scandal har givet sin forseelse forskrevet. Haver eller hvo skal lide straf bör saadan sin exclusion paa nogen tid rætter forargelsens storhed. Skulde Præsten i sin Medhielpers paahör og overvær[el]se skal forkynde hans eller hvis, og indskrive personens Navn forseelse og exclusions tid[en] i sin Ministerial bog under sin og Medhielperens haand.

Ved saadan exclusions tid skal Præsten, saavit Medhielperen har god tilsyn ved ærlige personer, dennem ved underretning, formaning, raad og trøst at forhielpe: Ligeledes skal de give agt paa, at saadanne personer paa Søndager og hellige dager, hvor det for kand sig med kirke hiemsøgelse andægtig indfinder og anstiller, som det sømmer saadanne pønitterende Sinder, hvilken ogsaa skal at opskrive.

Dersom Sinderen i denne tid anstiller sig sømmeligen, holder sig till Guds ord, giver god prøve paa sin forbedrelse, og bekiender sig till Gud ovenmodt, da skl. Sd. motbegiære fra kirke disciplinen og underlorelsen og med den aabenbare afbrydelse, saavel aabenbar aflösning, og forbre sin forrige frihed udi Menighed[en].

Skulle nogen befindes for angergiven, krum og pønitterende, da tillader Præsten med sine Medhielperes Raadmænd og Formænd at forkorte underlorelsens tid. Ligeledes om de kommer paa Dørstokken at ligge rætter Loven 2. B. 5 C. 17 Art.

Denne Underlorelse skal meenlig gaar foran, forinden Aabenbarr afbrydelse og Aflösning sker skal. Underlorelsen skal ligeves ikke uden straf og disciplin; men Aabenbarr Aflösning for den haader trøst og Erfarenhed i Underlorelsens tid maa Sinderen rætter forudbegiæret skiellelig saavelig i sin Vaarlighed, men i denne Aabenbarr aflösning maa hand ikke sker derfor.

Naar da Præsten rætter denne forsatte tids prøve finder den sand Anger og rettelse for saadanne ovrig denis Exemplar sindet, saavelsom med tro og gode bedre, da skal hand holde Forbønner dag, naar saadan aflösning bör sker, dennem annamme, og paa rætter sker maader aflöse etc. etc.

19.

pag 160. l. 3.

Her maatte Leggres hiel

All privat Communion maatte i Kirken regnes Hunde eller i Kirken paa a parte Huder som sig ellers at holde, eliver Fremmed forbudne, og Kunne ey tilstedes ey nyde Sacramentet.

Alle og enhuer Kirkens Lemmer skal aabenbare med Huandre Communicere sagen skal Her holde sig broder med andre. sagen skal Her sogn sin Magelighed eller Hosbrendighed.

Hvem i skal Gaalr og Vaagr holde ikke Kunde holde ud i Kirken til Communionens tid, da begynder Vr at Prosten at Communicere for sig Kunde da det Kunnum tilstedes med Condition, at naar Vr sauer norder Her Leer, skal der sig hiel Kunde ofmelte Communion indstille

Kuidre Vr holdt i suspect Vanskabt, eller som Kaar Anfegter af sact flod ope Vr, og med vaadne Kuet behandlede, Vr skuel Communicere for sig allene vag ved alle Communicanter

Pag 180. l. 6.

Her maatte Leggres hiel

Skal Vdde naar Prosten ikke holder sig Langt fra den Dyger, medens paaskrud af Daaren eller Druikke. Hand naar ikke begger sig at legge sin Haand paa Kund Dyger: Hand naar ikke ord nogen andens Haand medens det Consecrerede Brod og Viin i Kund Dyger Mund, nemb med sin egen Haand, og Int medens det kaldes Sacramente.

Pag 180.

Her Kunde udelukkes Kund Oration

fra pag: 180 hiel 190.

pag 213

Her maatte Leggres hiel

Vr som skal dømme i Vand ved saadanne, som gifter sig indenfor Adskillelses og Kuadmings Grader for Jeder sig i Ch. Christelige Lærer, og skiller Kirken ikke af Vaar

Paa denne Lærer oppegnes Lemme 26. 96 8 ert fra Prosten

Sorsommelse. 6) Hellig dages misbrug till gilde, drik, dobbel og ufornødne Arbeide. 7) Ungdommelse fra Sacramentet over nattelinie for kriding Aar. 8) Ærbødighed Øldre og Landsmend. 9) Ondt Ords skjemt og misbrug i omgjengelse huad forligelse mellem Ægtefolk. 10) Mellem Landsmend og Borne. 11) Falsk vanrigtig Forklaring Ægtefolk. 12) som ikke ville Lade sig Ægtskabs Irettevise og Straffe for Landsmend. 13) Utroskab. 14) Ægtskabs Forsømmelse. 15) Skilsmisse. 16) Hyldrie og gierrig Drukkenskab. 17) Ubillig Forening i Kiøb og Salg. 18) Utroelig Agger og Gierningsmend paa Landsmands Formue. 19) Ovrighedens Forsømmelse i Straffning og Ordsettelse. 20) De som modtillegne Forsømmer at Lade deres Børn og Tienere oplære i Guds Ord. Lov. 26. 6. 2 Art. 5) Uforligelige Ægtefolk. 26. 9. 2 Art. i mudem.

Hvo som Synderen ille troelig Straffer, de Fuller rettes disse følgende Grader disciplineres.

1. Den første Grad er Fiendelig advarsel mellem Kristen og Kristen eller Medhielperen som Landsmand viser, at saadan Fiendelig advarsel Landsmand, i Fald Personen Fuller ville vogte sig Fiendeligen at vorde advaret. Til denne disciplinens Grad skal Hensiun det som Loven ordsager 26. 9. 25. 26. 27. 28. 29. Art. Hvorefter Kristne skulle sig paa bygge Kiærlighed, og alvorligen Fuller vogte.

2. Den Anden Grad er, naar Fiendelig, Christelig og Broderlig advarsel ingen Frugt vilde skaffe, da indkalder man Kristi Menighed Loven 26. 9. 9 Art. Personen Kand med sig og samt 2 Medhielpere, efter Lov. 26. 9. 9 Art. Personen Kand med Kalder ikke modes, da skal Kristen og Medhielperen straks Dømme og Kiende som Kand have udforbigangelig Forfald, ellers ikke. Kiender Kand at have saadan Forfald da skal den Dom Kand gaa til 2 Lod Sølv straks til Huus-arme. Denne Kiendelse skal nøy Ministerial bog omstendelig Indskrives og vandre Kreves, giemmes aldrig lenere til mere vished Kand Christelig vidne at betale saadanne 2 Lod Sølv mulct Christelig og med gode, naar Kand Forderes, da skal Kristen under sin og Medhielperens haand give Kand Skriftlig Attest Ministerial bogen, og begiere at Kiendelsen i Kiøbstederne Indskrives af Magistraten paa Landet at en saadan 2 Lod Sølv udgaaer, og til Kristen eller de Fattige for standen Loven Forrunde ingen skal Agte sig.

Dersom Sund medlemmer Mødre da bliver de forsynede og Vanstrudige forhold overs-
bevist, og med sagtmodig vidnesbyrd ind-
kaldet: Sund forsøgt paa Hemmelig advarsell forklaret, og med al sandhedig ind-
stendig formanet ikke Sund og Ærer at forandre Hjertelig sin vrie Mis-
lid forlægge ikke prøver. Og alt under skriftlig forfatning.

Dersom paa denne Grad forbedring følger forbliver sagen derved. Og Sund paa
anden Person afhører hos Prosten og Medhjelpere sin forrige Feiler paa Mer-
ningsbrev Vogne sam Sund tilgiver, og disciplinen ophører med gloder.

3 Dend Tredie Grader, naar nu Person som omvunnet er, mellem sidder bevidner
sin Motvillighed og foragt og over Prosten og Medhjelperne, at sider under sin: Ellers
og, at hand mell Mødre, nu drager ud Sund forlader sidder Brødre sig, da
skall hand 3dje gang indkaldes, over bevidner, skrifves af sin alle, og nu advares
at holde sig fra Had: Sacramentes brug, skellem advarsle skall ved sin nu
som at excludere ham paa nest 1 Aar. sig, skall Sund same med alle sine
omstrudgifter ved Ministerial bogen indskrives og Underskrives.

Skil Sund paa anden Communion sig derved vorder at vise vederfarne,
da skyer sig Sund for Prosten eller Landemodet.

Dersom sig efter sidan Sentence inden forfatte tids forløb bevisser
sine alvorlig forbrydelse, omvendelse og forandring, da skall disciplinen
ophæves med Aabenbarre afbedelse og Afløsning.

4 Dend Fierde Grader, naar nogen Sundis efter omvundet omgang og tids
forløb ligge Hemmelig, forargelig og Grumme vunder, da bedder Prosten
med sin Medhjelpere hellemm, og overtvrjer med Christelig Overtrednings
Sund gandske Sandelle, for at undvinde dette Sand med saadan Ære.
Hvad heller det er først at overgive Sund ikke Verdslig Øvrighed, om de
har nogen Ugemelig-trang at paalegge, mellem med arbeide eller
Forstning: eller Penge-pine: eller Fængsel: at da Sund Sund for-
argelige Sunder paa sine Mist lid længere derved, og Ære sin under Hans
afvendes. Men sidder saadan Ugemes-trang mellem for Person med ansindige

eller for Ordets ubekiendthed ikke naar giørlig, og der ingen anden vaad maatte, da skall Prosten og Medhielperen indkalde Menigheden for sig i Herrens Sacraftie eller Choer, og da søge de ældste og fuldgifte Døgter ved, at de skiellige maatte vorde tilstæde. I denne Forsamling skall oplæses alle Ord processen, saa vel som den Ordre Forargelige skeer er, der skall giøres Formaning og Confession paa Guds Vegne, at hand ikke forsætter sig Ord, Forargelse Vanhellighed og Contoir, ikke Ord Langmodige Guds Naade, som skiulde skee. Da hand med ret skal Aars skrift under Trusell af Landsforvisning saa skiunt hand vorde Ord kiøt ikke forbedrer sig.

Skulle Ord Forargelige ikke møde for denne Forsamling, da skall dette beskeder vorder Trusel af Landsforvisning gives ud af Ministerial Bogen efter Præsten under Prosten og Medhielperens Hender, og af Klokkeren ved 2 Mend for skriuendes for Ord Forargelige, og af den paatrængendes Præsten tilbage. Derpaa skall Præsten nest Søndag af Prædikestolen kraftelig paa Sætte vor ofter Prædiken Ord, tilkiende give for Menigheden, at N: N: ofter saa mange disciplinens Grader continuerer i Ord og Ord Forargelse, hvis han nu forlagt med saa lang tid skee bedring, under Trusell af Landsforvisning. Hvorfore Menigheden maa for ham, Gud ydmyge formaues ved gifven Skriftemaal at formaue saa vel sandomrørende og ord vaures Afstaaelse Paaskrifs skall lidt og ofter af Prædikestolen Continueres.

5. Den femte Grad er, naar saadan forbrydelse under Trusell af Landsforvisning er afloben, da giøres 2de rigtige udtog af Ministerial Bogen under Præstens og Medhielperens Hænd. Ord den ene til Provsten Ord anden til Superintendenten forsendes. Hvilket naar de erfinder, at der er Ordentligen og Contoirmæssigen forfaret med Ord Forargelige, da skiller de Præsten ved Menigheden ophold hver fra sig, skriftligen deres Dom tilligemed og tilladelse Døgter-Præsten vorde, at Hand maae lyse til Landsdommeren ofter fire andre og giøre Proclamerne tid ingen hindring

forandring synge, da forrettis Landsbefalingen Imod 4de Punct paafølgende.

6. Imod Sette Grad nr. da Landsbefalingen i sig selv, skiønner aldrig maae forny tagne nogen saadanne forgaaende Grader: Imod maae aller Slette Grader som forbrudne staae, nær skee i agt tagne, og saadan forgaaende disciplinar inten mellet trugte, da skall Landsbefalingen følge med tilbørlig ogsaa lempelig Straf.

Dogner skall Landsbefalingen 3 Gange aarligen i rad Tinge for Imod, som skall Landsbefalingen skriftlig forelegge paafølgende maader etc. etc.

Hvad videre angaar de skrevne Ord i Ritualet, saasom Liigelse, Huder og Dang, Messe Klæder, Kirkegang og Jordpaakastelse, Vielse og Dåb formalier, dersom der ikke at vinde videre Forandring at skee, eller at tage fra, allerunderdanigst forbinder at disse slige Ceremonier, som saavel nu gode Christne skall maatte blive staaende: at allemindst Islands store afstand maae blive forstaaet: Og at det, som vel satt til grandse-stene for Religionen, maae blive vedt: at intet andet Betydelig Aarsage og nødvendighed maae blive forandret, med Ærbødighed at de forandringer, som med Landsfogdens at være de allernødvendigste, skiøndt dog neppe saadan Imod forønskede effect og forbedring i vore Huder og Sæder følgende Huder skeer at tilføre Landsmænd: og til deres Børns Børnebørn at blive Lyst nær ved det som tilforn for vedt, og ved det som forud skeer Land.

Imod Barmhiertige Gud forbarme sig over vor Evangelisk Christen Kirke, skiønner Imod ved Imod sande Lærdom og Troes forsvar: ved gode Ordning og opbyggelig Ordens Handhævelse: ved stille og fredelig Huds og nødtørftig Underholdelse: til sit allerhelligste Navns Ære, og aller vore salige Gloede ved vor Herre Jesum Christum Amen

da Censui
E Hagerup

NB. Sachern af Arminiand Religion vor tilladt ved Forordning d: 6 Septemb: 1690. Men de maa ikke i Ministerial bog indføres

Formen dend Forandring findes, da sjurs Ant at paadant indføres i Ritualet pag. 55.

NB. Hvad Lovn Salve om Skriftelsers optagelse Landsting bruges, om det kunde indføres i Ritualet, som det allersidst Capitel.

NB: Alle gode Kirke-Love og Ungthjr, saa Unge Folck Dands, skal Præsterne sidde at excipere og Examinere.

Inquisit: Exercitium doctrinæ Catechetica et disciplinæ Ecclesiastica Land i Norge paa Kirke Forrugang, Hvor saa paa Præsterne for saa skal Regn og Fathyr Morgenbøn findes.

Cogitationes Dr Steenbuchii

Jeg holder allerunderdanigst for, at det allerunaadigst maatte forsage Deres Mgt., ifald der i det Ritualet intet forandres som efter beginnelig Forsøg forandring eller høyere dømmig forbedring: Det jeg holder i sønderlige Kirker for at skee har nogen mangel, da at lade det forblifve i Kirkerne maaske efter anden Ordning, Ad følgende Aarsager. 1. At jeg ikke holder gyldig at gifve nogen af mange Mod-standere anledning hertil at beskylde os for ufuldkommen, som vi lade os ombære af Herr Cordous skrifter Eph: 4. 14. hvorfor 2. jo ikke unødige ting, om ogsaa efter som dermed af nogen mennisker forstyrres andet dette og ofte ligger Kirker=fred, saadanne vi ikke bør ligge nogen ting i underdanigst, at ete Gal: 2. 6. 3. Bør vi ikke følge Mogen aller Christne Nationers kostelige exempler, hvilke i deres Liturgia blifve stadige i Guds kirker, som Gud selfver os, ey lade os tage heel Guldens dag Gal: 5. 1. ifald forandring høyligen nødvendig, maatte Gud og vore forgaaende H. M^ts høy-lydende sampt Kirkens adspørgelse og underretning, ingunder ofte privat nogen tillegnelse forlagde hvilket forbyder 1 Tim 5. 21. 4. Det at forfaarlige Ritual har vi holt i saa mange Aar fra d. 9de Hornlok forfra d. 4 Christ. Festag og saa videre til 6. Søndag efter d. 5te Hornlok 5. Det at forandre ikke uden nøye forsagt, og om i saa Seculo og Kirken forligen og kierligen skeet, saa og uden forandring i agt tagen, uhelle om nyeligen forundersøgt, som saa mon afvige maatte med Athen. ens, ensfer sagde at sige nogit nyt, Act. 17. 21. 7. at ingen ting skulle mindre om, at det maa gior at forsigte, at nogle forandringer, saa ganske kunde møde i nogle steder stoder anstøt imod Gud forordning og anordning, som ikke Gud forbyder udgangen Dag Lørdrabet gives. Hvilket at udtrykkelig i Guds ord forbyder udgangen Ritual paabydes, at skulle hensees til og over H. M^ts nogen Ord i Contalen.

Jo mindre, i fornemmelig mindre af dem ere i Tal af nogen betydenhed, som maatte i agt tages, kunde vore rettere følgende:

pag 4. L. ult pro Dør, ponatur Dører. pag 8. L. 8. pro Huis ponatur Huus v. sammesteds
pag 18. L. 6. pro mens, ponatur Mædus. p. 23. L. 13. pro Brist ponatur Brost
p. 39 L. 8 pro du der ponatur Dersom p. 65 L. pro sir pone: Hr
p. 71 L. 1. pro Forfoldigsed pone Forfængsed. pro i pone J
pro opldm pone Ladre opldm pag 74 l. 5 pro nu pone Inu Kunster
pag 122 l. 1. dryhg. dette Lig Levits Mosi Ex 11. 26br. XI. 23 Addito for Gud det 7. og sidste d. f. aller

pag 123 l. 7. skjelt lege skriedr pag 113. 1st pone 2det gang. 126.
pag 119 Cap: V. privat Communion vinedrs Lidelse, allervurdt und Guds Person,
maad V. Gjender, at Gud aldrig kor afskaffes, og ordnede Natur og Regnskabs Lov
skal forandres at der skal vorde nye Naturlove, og staaende afskaffes. Og bør stor af de
Kristne i Menighedens Fælled Pauli Menighedens Lemmer 1 Cor: XI. 17. 22. —
pag 199 l. 3 Lord Dam: etc. Ingen Land vederlovers som vogter vorden for Gud S. Skrift
pag 290. l. 2. pro Lion, pone Skjøt, skriftaar af Zion Jen: 1. 27. Paulus vil observeret
i de dansk Versioner, etc: 17. 26.

Hvilket alt jeg dog allerunderdanigst indstiller hos D. Mts høje Kongel.
Majestæts naadigst, villig og velbehag, med ufortøvelig formodning, at ovenstaaende Apostelens
vinding 1 Cor: XI. 16. Dannr Apostels ønske vor hos de Galat: V. 12. 13. 14. 15. Jfligr
maader med mere andre Apostels paaminder Jac. 3. 5. Hos slutningen Gnister
mens vogter Ord samt ofter troe Religion Luc: XI. 17. Hvilket allervurdigst at
forfølge i Guds Kirke, naar Flid og Vaagenhed lagde overhaand. —

Dernæst Arbeidelige Fader, naar D. M: som hidtil med saa priselig forfølgede
Gaar dempet deres ord, som har dømt om Kvinder som dødt Kød, at jeg, Hele Kongl. Majestæts
Skens ord 2 Tim: 2. 17. ofterdages af Kongl. Magt og Myndighed af vanhellige og afmuder,
giør Land ansøge: Gd: vore Land dyre Ærlighed og Ære, saaledes forfølgelsen priises af alle
ægte Kristne, kommerlig af saa mange Hundrede Lærere i D. Mts Riger og Lande, at Land
ofterdages de Gudfrygtige Huda Kongres Erindringer Exempler saa haabefuldt
saavel som Land under Guds Frygt, saa og Land ærbarne Guds Dirkelse med
og vorlighed, hvilket vaar naar Land vi vorder Varlighed omgaaende med ogsaa i de
ting, som os Tjenes vinger, Land tidt og ofte forandage stor Ulempe.

Vor Allerdue som sidder for Guds Throne, vende hvilken Kongrese
regjere nedtrykt styrke og bevare D. M. i alt det Gud vor Herre
og Velbehagelige Amen.
Vi hvilke Allerunderdanigst og inderligste Bøn til Gud for
forbliver til min Død

H. Steenbuck.

Epistola Pastoralis. Episcopi Gjerl. Hageruppii —

Jr Arwerdigen Wlond

Provst=er, Kogur=Provster og Evangelii Tjenere
udj Trondhiems Stift

All Guds naade og fred forønskt.

Da jeg allernaadigst har bekommet Hans Kongl. Mt. at anordne Hvad Kirke=Skik, at de unge opvoxende Christne skall confirmeres, og offentlig bekiendte sin i Daabs Pagt, Paa sin allerunderdanigst Bøidig hvad for saadan Kongelig Allernaadigste anordning fanner jeg.

Først at Gratulere Jndre mig allernaadigst anbetroede Stift med saadan Kirke=Tjenere og Evangelii Forkyndere, som alle har lært at kiende Hvad vids brug Jmur gode, dengang Kirke Skik har vænt mod Pabstens, og Hvad vild farende Mening Jmod har vænt Jmmersat, ligesom Hvad Skiller vor Sacramente, ligesom Hvad Skiller mellem Lange mærker lille Hvad Hr. Aands anmærkes paa Daaben, ligesom Hvad Hr. Aands Prøve skjønderlig maade med Jmur Kirke Skik Skiller giør saadan Salighed indtrøgt Kraft i Vandet, at Hvad aldrig kand vidskrekkes; og ligesom Christne skole blive Lange mærker med Jmur Kirke Skik Hvad Salighed lille mindre bekiendte sig som med de andre af Guds indstiftede Midler, nemlig med Evangelii Brug, eller med Herrens Sacramentes Ophørelse. Jeg takker Gud, at Han Hvad vigen Kraft, som jo for saa Jndre som jo kand igiendrive saadan Vildfarelse, som jo Hen af sig Kan vogne saadant mellem sin Ord og Aabenbarede Villie, stræver det saa fast, at vi Herren Gud kjende, naar vi der saadan Vidskue, som vor Herre Gud og alle plantede, som Hvad Himmelske Fader ikke Han plantet, Hvad Skall med Lord oprykkes. Alle naadige Gud forbarme sig over alle Vildfarne Øine, blive ved at undervise Hvem Hvad vil som er Skal gaae, og Han Hvad los Jmur med sit Ord. —

For det andet Jeg Gratulerer vor Kirke og Menighed med Guds godhed, at den er saa gammel, at den nogle Aarer har været allerede ved Apostlers tid medtagen og Kundskab for VIZ. Og om med skjønt saadant ikke er saa vidtløftigt, da er der dog nogen vished om, at den har for Krap nogle 200 Aar fra Christi tid været i brug som baade Tertulliani og Cypriani skrifter vidner. Dette Evangelii oprindelse og begyndelse med Reformationen er den Kirke ikke alleneste trøst fra vidner. Den er ikke alleneste og ikke skjønt ved mange Evangeliske Menigheder. Den er altid af vore Fædre Kirker Herren bønnet og med Ernst begjæret at maatte allerede indføres. Den vil og for os formodentlig gaae fra godt nogle til opbyggelse, saa længe den med retsindig flid bruges og beholdes. Allenaadens Gud forbarme sig over Zion! Lade sig vor Kirke Ære vel behage, og velsigne alle dem, som indrette til god orden, til god samtykke, og til god opbyggelse.

For det Tredie Jeg Gratulerer Kirken skjønt med den Christel anordning som nyelig vil blive den nu forvorpen forening med tiden, og beholde den nogt af den Contrad, som de fædre har sat i deres Embeder med den oprømte ungdom. Den store retterledelse for Forældre og Fædre at bære tilbørlig omsorg for deres Døbte Børns opdragelse i Lyst og Herrens formaning har nødvendigt været anledning til den Kirke skik at anordne, og at den saare Aalvorlig bliver den nu hos os indført. Jeg tilstaar Kall Kvinden og Mødre dette, at i dette Riget har Christne over alt nu i nogle Aar med alvorlig flid den sørget til pinde, arbeidet paa ungdommens undervisning: hvilket har sat sig stor nytte til mangfoldige Menneskers oplysning baade ved dem og uden dog at takke Gud ord og Christelige Børns Forsøg. Den Dag vaade de dette nogt paa deres Børns undervisning. Hvis bøndre har ikke agtet det sin pligt, at sørge for de unge Christne dom. Allerhøjeste at de kand hielpe sig derved. Dersaa maae retsindige Fædre bære med Forældre og Øvrighed om deres Børns og Tjenneres opdragelse i Christendom. De har maatte vise lille overseelser ofte forgives, og saavel saa mange Ordsige unge Folke, som lille Ordsfeldes ere forfremmelige, og lille Drabs af de Aldre ere forhindrede. De har maatte lunde saa mange at Kirken skulle sig lille at gaae første gang lille Herrens Bord, som ikke kunde læse i Bog, mange som kunde ikke forstaae det som de læste, mange som have forlængst alt for lidet begrendt Dande og Øvrighed i Aandelige ting. De har maatte taale deres overløb og trøglen af de Aldre for at hielpe de unge kunne til Guds Bord.

De har saant Vrede, Fod, ouder ord og Kundskab, naar de icke har Kundskab antagen
den paa saa sect reen Skielstand. Det er derom Argust for reen Kristen regnspurdig
fred og Kierlighed, naar de ville sporge de Gamrear folck om Daabens sagt om Ret
troendighed, om Bons vdaarelse, om troens art, om poenitence, om Hiertet
Oydmyghed for Gud i Frygt, i Kierlighed, i Bon, i Dydsel i Tydighed. Saadan findes
har grodet mange vnderdrig Mend Dideln iblant os, og der har ofte mange Kristne
at vnderdraar vnder almindelig Vildfarelse, sc: at naar Aarene naar Bonen, naar
Menigheden hiemme Gods aabenbarede vilie har Lært nogit got eller rett Kristen
At Gud troer icke saa nogit at Gamrear folck sc: at Gud Skaber reen nye
ned Sand har giemt sc: at Kristne er for stræng og plager folck ved forargen Liv
at der giøres for Høye Fordomme sc: at der naar saare Kunstig og Kunstfoldig Bon
de Kunstelige, og Mand naar icke Trøsten de Kathi: Vi Skader vor Allerhaandste
Konge krone som Kierene Kalder sa der og vnder den sin Christne Forordning ligesom
trøstelig hielader os. Jeg vnder mig Høy= Kongl: Majestæt dette Kunst er gode Fadstut je
vnder hiel Hielp. Jeg opfalder reens Paastand, at jeg som Menighedens Forstander
nu dal vnder Kordet, at alle Døbte Christne skall opvoxe til reen forbarlig Grad i
Guds Kundskab og troens Erdom. Jeg allerhaandigst anbefalder alle mine Em
de saadane, at de skall bygge mig hiel Kodet Kolgang, hiel flittigere overhøring
hiel Konstandigere Guds Ordskifte og mere Ofelse i Gudens Frygt, hvorved de
skall vnde Frihed at Kunne hiel Gudens Ord. Jeg allerhaandigst bygger det
sandt at vide, at naar de Unge Forstaar at Kagtage hiel Gudens Ord, saa mere
ere de sig gode Christne vorde. De har mindre skiød siden med for at Kage mod
Kerdom og Kvang, saa de icke kaart god grund for, saa Kaar de vnd al deres siden
Derfor anordner vi i Gudens Kaabe reen Kirke skik, som er vell i sig selv
icke reen skik, men Skikkelig Kov og anordning, reen som dages saare Kierlig og
bygger mig hiel at Kunge Forældre og Gudfadre hiel at Kære omsorg for deres
unge Folck, hiel at deres de Unge hiel arbeidsomhed og Ydmyghed i deres Kaandtering
hiel at forsaare Kristne Enighed, naar de nu reen Kordet Guddighed Kunst
=vrat for de unge, Kvilke de Kan Kydbar anvende at Kolde dem til Kristen
Communicere, Kvilke naar de Kunne bygge Forældrene og Gudfadre at bygge
saadan Kolgang som vnderdes nogdom behøves. Vi Kalder Kristne vor Kongelig Maj
nogdes Konfolelning, hvis vi allerhaandigst anbefalder det som reen Kristendommelig Maj

lill god Christnedom. Nu skall i icke erfylde for nidkandhed, hj det skall
ofvinde Herren for alles ögnen hvorhan j handler. Nu skall i icke bedröfves ved
omvendelse at mange unge personer i ubetenkelighed tid paa Herren eder, og ville
j fast overhöres og antagne, hj det er dem nu forbudet paa regne saand halvdes
at löbe. Nu skall j icke nödes lill at antage nogen ved Dåd, hj de ere
allenthalve, hvorledes j ved god tid kand prövet dem og erfare dem, saa
mange det behof giörer. Nu skall i icke ved hine tre-Borg finde saa mange
ellers fattende, vanhellige og vanhelöse lill Christendom, hj paa dennes gode
grund kand mentes eder lunge opbyggelse. Jeg allerunderdigst raader lill eder
som ved Guds ord: höre mig Herrer, hellige Herren eder: hellige Herren eders
Fadres Guds hjns: Nu mine Venner være ikke vild, Herren har udvalet
eder at staa for ham og tiene ham. Ikke dennes store Christ-milde
Monarches allerunderdigste embede gratulerer jeg eder alle, ikke paa hvad maade,
at jo mennesket hjertet drager: tabte sin Gud sin Lunge og sin Övrighed:
Endog got for Lungens Vidd, og i stedet lill Guds Velbehag og dirstand gaar hjrig
lill Verden, hvorved ond alt flöd, at denne christelige Land blev lill hjnsigt
for Guds ord, lill forbedring af Guds Folck, og lill formygelse for den ret, som
er skabt Guds ords Tjenere, Skarene hjns forlader eder paa Herren, hvorved
Herres hielp og Herres skiold. Herren huske paa os og velsigne! hj: skall velsigne
Israels hjns! hj skall velsigne Skarene hjns! hj skall velsigne dem, som frygte
Herren, de smaa og de store! Herren legge lill over eder og eders Börn,
At i maae vorde velsignede for Herren, som har giort hjmmelen og jorden
Halelujah.

For det fierde Jeg formoder mig ikke at tiltage for eder det korte Jeg
skal vide land nidde lagfaarne som jeg: nemlig, hvad denne christelige endte Dag og
store hensigt er, om hvilken vore bedste Christe Lærere har talet baade: Naar denne
store verdige Christelige Taue Dag da maae den opvekkes for forældre og fadre
den store omsorg for at faae deres Unge Folck oplyste, hvorved der ikke
den ofrende Skam kand forsömme det. Denne Confirmations Act kand
forholdes anderledes lill god opbyggelse og vederkvegelse med Guds ord
paa denne maade. O Naar de som i sped alder ere döbte, komme lill

Forstand, underviises vnd klidig, vnfoldig, Mundtlig og fast vnderwisning i vnd
Christeligin Lærdom: naar mand vnderviser, at de har tvivrlig alle tvdnt grvnd
vrvnd, skall de Communikers for dere vnge Communi, som de vnfoldig og bestalig
forstaar dem om vores Daab, rejndrer dem paa hvad maade, skall handles
og for hvad sag de ere dobte: hvad vnd vorherligin Gvds Naade i Daaben har
skiencket dem, hvad de dobte har forsagt og forbvndt, hvad for en christelig
Troe og Religion de har antagit: skall hvad for vnd bekiendelse de har sig forbvndt
og hvad Lydighed de har lovet. 2) Disse dobte maa vnd drages til gientagen
bekiendelse om saadan troe, forbvnd og løfte. 3) De maa tilspørges om nogle
de Communicerte Religionens stvcker, at de kand give sit Svar, og bekiende
efter sin bedste forstand og begribelse og overbevisning. 4) De maa formanes
derom, at de med saadan bekiendelse forblifver alle hiemlige, Christelige og skikelige
forvnde troes Lærdom. 5) De maa paa det allerbrødeligste af Gvds
Ord paamindes at forblive i vnd Daabes pagt, i vnd troes bekiendelse
og i vnd Gvds hiemkald till vnden, og med en Aandelig tillevkt vdvnd
sin vnderv og vnderv bekiendelse. 6) Der maa gjøres vnd oplemmelig Con
clvsion saadanner, at Gvd vnd sin gode Aand wille regiere, styrke og opholde dem
i sin Naade pagt i sin troe og bekiendelse. Saadan Con clvsion kand ske vnd en and
paalæggelse vnden overtroe, for at tillegge vnd sver i dem de Gvds Naade
og Løfter paa hvilken Communi grvnder sig, hvi vnd grvnder sig paa alle de
løfter og forjettelser, som tilsiger os Gvds bekiendelser opholdelser og bestandig giorde
Naade. Med saadan forhold bliver de vnge ligesom paa nye forbvndt till Daaben. De igientagne
vores Daabes pagt vnd store rørelser paa vnes hiertelig Naade till bedre overbevis
ning. De gamle haar anledning at gaar i dem selv, at skiønne dem om de har forsømt alt
andre, at bekiende de vores pligt rettes dages, nøyere at troe rettes Daabens pagt, at takke
Gvd for vnd Naade, som dem og vores Børn i Daaben er vederfaret. Vnder alt samen
er saa got, sant og vnd. Det bør vder os kiendt saadant at forrette saledes, at alle ver
den kand vinde at tiene Menniskeder er Daaben vnd god Samvittighed pagt vnd Gvd at
dend er Tilbørlig nd. Dersom maal og grvnd bekiendelse og forbindelse till vnd vder Gvd
at der er troe for vor Daab till Dannemands forbedring, kundskab og vanlighed. at vores
Børn ligesaavell med oplysning, ved overbevisning og med kundskab vallere blomen
de med Daabens Sacramente er Christne.

Saaledis sig vnnskyer Gvds ord og Tyvnyer vore angrebgen at vere stille imvr
Christelig liv samt alle andre lille Gvdelighedis forbrvnnelse.

Imd omsorg for Guds vndbtroede Menighedr og saligheds Vaelfard
saa vi vent bedre her lille dage at andvende god flid og tid paa ungdommis
vnderwisning: Opmuntres lille at gjøre det samme med mere. ——

Saaberis Vagt er Gvd selv for vi er vbekendt i Menighedrne, de
vnge skide allevegne snigt at krybe imd: Opmuntres lille at drive
paa imd samme med mere. Og da imedvn saa ofte og sagtmodelig
maa dr stall formindres og igjentages, saa kommer det sig, at vnskyer samler
de vnste raad, de vredgeligste Aarsager og de nsterligste forestillelser
lille at opvarte allevs andagt, forskrifte allevs Gvdfrygtighed, og gjøre dis
forretninger opbyggelige for alle. Saa er at formode, at alelvng vil saa
vi gode skytte, at noget ont stall vorde forhindret, at noglis Vaandelige
Virdom og Vid stall formeres, at nogle slemme vnge Menniskr stall blive
Gvds hvssis skrifter og Gvds ydige Arvinger. ——

Imd Barmhiertige Gvd Vaadelig og Vogtelig Vefalge alle
deres Vei og Vogr, som kere i sit Ord Vndbre paa Gvds Ord og
sobelte Saligheds at forvalte med Jesum Christum i imd hellig
Aands kraft Amen. ——